

Kinderen

Ruw geschat zijn er vandaag 2000 miljoen kinderen in de wereld. 79 miljoen daarvan leven in de Europese Unie en 25 miljoen in de kandidaat-lidstaten.

In 1989 namen de Verenigde Naties het Verdrag inzake de Rechten van het Kind aan. Dat werd door alle landen geratificeerd, behalve door de Verenigde Staten en Somalië.

Dit verdrag is een mijlpaal in de geschiedenis van de rechten van kinderen, want het is het eerste bindende internationale instrument dat in deze materie werd aangenomen.

Waarom is het kinderrechtenverdrag zo belangrijk?

Het verdrag heeft heel wat veranderingen teweeggebracht op het vlak van de bescherming van de rechten van kinderen.

1. Het is het meest geratificeerde mensenrechteninstrument.
2. Het verdrag bevordert de "3p's".
In eerste instantie bevordert het de deelname ("*participation*") van kinderen – naargelang hun leeftijd, toestand en rijpheid – aan zaken die hun lot aanbelangen, zoals rechtszaken of adoptiezaken, aan familie zaken en aan zaken betreffende de samenleving als geheel.
Het definieert het recht op bescherming ("*protection*") tegen alle vormen van misbruik, geweld en andere praktijken die hun rechten kunnen schenden.
Ten slotte voorziet het ("*provision*"), zoals elk verdrag, in rechten die bedoeld zijn als bescherming tegen potentiële schendingen.
3. Het beschouwt de kinderen als rechtssubject in plaats van rechtsobject. Traditioneel werd de grote meerderheid van volwassenen geleerd om kinderen te zien als voorwerpen die onvoorwaardelijk aan volwassenen moeten gehoorzamen, aan leraars, priesters, ouders, dokters, enz. In de plaats hiervan bevordert het verdrag het idee van kinderen als personen met rechten, rechten die moeten worden gerespecteerd door volwassenen, door de samenleving en door alle instanties die te maken hebben met kinderkzaken. Kinderen hebben het recht om te worden gerespecteerd en te worden behandeld met waardigheid omdat zij mensen zijn, ongeacht hun leeftijd.
4. Alle beslissingen (juridisch, administratief,...) waarbij een kind is betrokken, zouden moeten worden genomen in het hoogste belang van het kind. "Het hoogste belang van het kind" is een moeilijk te definiëren concept en er bestaat heel wat controverse over de exacte betekenis. In de praktijk impliceert het bijvoorbeeld dat een rechter die moet beslissen over het hoederecht over een kind, verscheidene aspecten van het leven van het kind en de betrokken volwassenen moet onderzoeken. In elk geval is het hoogste belang van het

"Je kinderen zijn je kinderen niet. Ze zijn de zonen en dochters van het verlangen van het Leven naar zichzelf...Je kan hun lichaam huisvesten maar niet hun ziel, omdat hun ziel verblijft in het huis van morgen, een huis dat je niet kan bezoeken, zelfs niet in je dromen."

Kahlil Gibran

Verwante activiteiten

- Beeld het uit, pagina 82.
- Ashique's verhaal, pagina 87.
- Kinderrechten, pagina 99.
- Kan het anders?, pagina 107.
- Laat ieders stem gehoord worden, pagina 149.
- Onze toekomstvisies, pagina 178.
- Rechten bingo!, pagina 202.

Kinderparticipatie

1. "Participatie is essentieel om het VN Verdrag inzake de Rechten van het Kind tot leven te brengen.
2. [het] is een beslissende factor voor het verzekeren van sociale cohesie en voor het leven in democratie.
3. [het] is een noodzakelijk proces in de ontwikkeling van het kind..."¹

kind belangrijker dan het hoogste belang van de ouders.

5. Het Kinderrechtenverdrag verwijst naar een uitgebreid aantal materies (administratieve, juridische, wettelijke, onderwijsmateries, enz.) waar de rechten van kinderen moeten worden gerespecteerd. Bij wijze van voorbeeld kunnen we aanhalen dat een kind dat niet correct werd geregistreerd bij de geboorte, in de ogen van de wet niet bestaat. Dit kind bestaat dus ook niet voor de schoolautoriteiten, die hen zullen weigeren als leerling. Het kind kan bijgevolg niet naar school gaan. Het gaat hier om een wijdverbreid probleem dat duizenden kinderen in vele landen treft. De weigering van de schoolautoriteiten het kind als leerling te aanvaarden omdat het "administratief en wettelijk niet bestaat" schendt duidelijk het recht van het kind op onderwijs.

Het verdrag heeft de praktijk in veel landen beïnvloed. Door de ratificatie van het Kinderrechtenverdrag waren zij verplicht om een deel van hun bestaande wetgeving te amenderen en/of te wijzigen.

? **Moeten kinderen altijd onvoorwaardelijk voor hun eigen welzijn de volwassenen gehoorzamen?**

De toestand van kinderen: feiten en cijfers

Ook al is het verdrag een immense stap in het voordeel van kinderen, de feiten bewijzen toch dat de rechten van de kinderen in de meeste delen van de wereld worden geschonden.

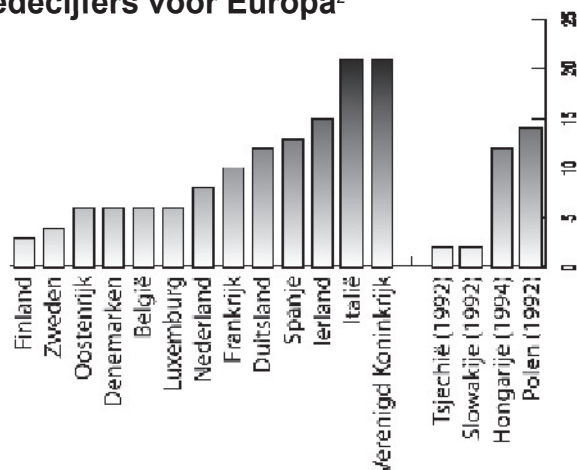
Kinderen in Europa...

- Er is een opvallende stijging van de handel in vrouwen en kinderen. Schattingen doen vermoeden dat elk jaar tot 120.000 vrouwen en kinderen slachtoffer zijn van een handel van Centraal- en Oost-Europese landen naar West-Europa.
- Bepaalde rapporten stellen dat in Bulgarije prostitutie één van de belangrijkste bronnen van inkomsten is geworden voor een aanzienlijk aantal 14- tot 18-jarige meisjes en dat deze erg vaak deel uitmaken van een georganiseerd netwerk. De groei van het aantal mannelijke prostituees is eveneens zorgwekkend.
- In Estland werd vastgesteld dat prostitutie, waarbij erg jonge meisjes worden ingezet, in de bredere context van een groeiende buitenlandse markt voor sekstoerisme kadert. Ook in Litouwen werden erg jonge meisjes (niet ouder dan 8 à 10 jaar) gesignaleerd als prostituees.
- Onderzoek geeft aan dat er in het VK vele duizenden straatkinderen zijn, vooral, maar niet alleen, in de grote steden. Het aantal mannelijke en vrouwelijke straatkinderen is gelijk. Men schat dat elk jaar ongeveer 40000 kinderen van huis weglopen.
- In Frankrijk is het fenomeen van de straatkinderen sinds de jaren '80 een aanzienlijk probleem geworden. Sommige autoriteiten menen dat er zo'n 10000 straatkinderen zijn, hoewel anderen het aantal veel lager inschatten.
- In het algemeen leven er in Centraal- en Oost-Europa steeds meer jonge mensen op straat. In Boekarest alleen al zijn er ongeveer 1500 kinderen en jonge mensen die hun leven op straat slijten.
- In Polen en Hongarije leeft meer dan een derde van de kinderen jonger dan vijftien in armoede. Een recente studie in Polen (*UNDP, 1999*) toont dat 60% van de kinderen lijdt aan een of andere vorm van ondervoeding; 10% hiervan is permanent ondervoed. In de Russische Federatie steeg het aantal kinderen jonger dan twee met een gestoorde groei van 9.4% in 1992 tot 15.2% in 1994.

Wat is 'een kind'?

Zoals gedefinieerd door art. 1 van het verdrag, is een kind "ieder mens jonger dan 18 jaar, tenzij, volgens het op het kind toepasselijk zijnde recht, de meerderjarigheid eerder wordt bereikt." Dit betekent dat elk persoon onder de 18 jaar, ook adolescenten, onder het verdrag valt.

Kinderarmoedecijfers voor Europa²

Kinderen in de wereld...

- Jaarlijks sterven nog steeds meer dan 10 miljoen kinderen onder de vijf jaar aan oorzaken die te voorkomen waren.
- Nog steeds gaan meer dan 100 miljoen kinderen niet naar de lagere school. Het merendeel hiervan zijn meisjes.
- Er zijn naar schatting zo'n 300 000 kinderen betrokken bij gevechten.
- 149 miljoen kinderen zijn ondervoed, twee derde hiervan leven in Azië.
- Vorig jaar alleen al raakten zo'n 31 miljoen vluchtelingen en ontheemden – meestal vrouwen en kinderen – betrokken in oorlogsconflicten en werden zo gedwongen hun huizen te verlaten en vluchteling te worden.

Europese kwesties met betrekking tot kinderen en adolescenten

Er zijn specifieke kwesties met betrekking tot de rechten van de kinderen die uiterst relevant zijn, zowel voor de Europese instanties als voor de Europese regeringen. De wil is dan ook duidelijk aanwezig om maatregelen te bevorderen die tot doel hebben kinderen te beschermen tegen praktijken en fenomenen die duidelijk hun rechten schenden.

In het licht van de hierboven geciteerde statistieken over seksuele handel, prostitutie en pornografie in Europa zijn de Raad van Europa en zijn leden steeds meer verontrust over de materie. Ze hebben dan ook verschillende aanbevelingen aangenomen, waaronder:

- Aanbeveling 1065 (1987) inzake de handel in kinderen en andere vormen van kinderuitbuiting;
- Aanbeveling R (91) 11 inzake de seksuele uitbuiting, de pornografie, de prostitutie alsmede de handel in kinderen en jonge volwassenen;
- Resolutie 1099 (1996) betreffende de seksuele uitbuiting van kinderen.

Zodra deze aanbevelingen zijn aangenomen, moeten de staten alle praktische maatregelen nemen om de naleving ervan te verzekeren. Voorbeelden van zulke maatregelen zijn³:

1. Op initiatief van de Belgische Minister van Binnenlandse Zaken werd, op 23 november 1992, binnen het 'Centraal kantoor voor Vermiste personen' van de Rijkswacht een eenheid gecreëerd gespecialiseerd in het tegengaan van zulke handel. Op 11 september 1995 beval de Minister van Justitie de creatie binnen dezelfde dienst van een Eenheid voor Vermiste Kinderen. Deze eenheid is verantwoordelijk voor de coördinatie en het verlenen van steun en expertise inzake onrustwekkende verdwijningen van minderjarigen in onrustwekkende omstandigheden.
2. In Luxemburg werd binnen de politiemacht een speciale jeugdbeschermingssectie gevormd. Het politiehoofdkantoor in Luxemburg Stad heeft in zijn opsporingsafdeling een jeugdbeschermingssectie. Er is een hulplijn voor kinderen (*KannerJugendtelefon*).

? Waarom is het moeilijk om dit soort handel uit te roeien?

Belangrijke data

4 juni

Internationale Dag van de Kinderen die het Slachtoffer zijn van Agressie

12 augustus

Internationale Jeugddag

20 november

Internationale Dag van het Kind

"Bij kinderen zijn heelt de ziel."

Fjodor Dostojewski

Kinderarbeid is...

- ... werk dat voltijds wordt uitgevoerd door kinderen onder de 15
- ... werk dat kinderen verhindert om naar school te gaan
- ... werk dat gevaarlijk is voor kinderen en hun fysieke, mentale of emotionele gezondheid bedreigt.

De onderliggende redenen voor kinderarbeid zijn soms erg complex en gaan van culturele praktijken tot situaties van armoede waarin de ouders en familie de lonen aangebracht door hun kinderen nodig hebben.

Bovenop het feit dat de kinderen geen gepaste opleiding krijgen en hun fysieke en mentale ontwikkeling wordt bedreigd, kan kinderarbeid leiden tot ernstige gezondheidsproblemen zoals skelet- of spiernisvorming, chemische vergiftiging, sneden en andere lichaamsverwondingen, ademhalingsaandoeningen, ernstige verbrandingen, enz.

Voorbeelden van goederen gemaakt door kinderen zijn o.m. tapijten, bakstenen, lucifers, suiker, kledij, schoenen, sigaretten, vuurwerk, huizen en andere gebouwen, pennen, lederwaren. Ze worden ook tewerkgesteld in fabrieken, helpen bij de oogst, dragen zware lasten, vissen en verlenen eenvoudige huishoudelijke diensten.

Internet en pornografie

Kinderen worden als ze het internet gebruiken blootgesteld aan een brede waaier van risico's. Het gaat onder meer om blootstelling aan ongepast materiaal (gewelddadige foto's, racistische en xenofobische propaganda, enz.), kwelling en pedofiele activiteiten. Er is groeiend bewijsmateriaal dat er netwerken bestaan die gewijd zijn aan de uitwisseling van informatie (namen, foto's, enz.) inzake kinderpornografie. De laatste jaren werden in Europa en andere continenten personen gearresteerd wegens betrokkenheid bij en/of bevordering van dit soort illegale en immorele activiteiten.

Mogelijke oplossingen die werden voorgesteld aan ouders, sociale werkers, leraars, psychologen, enz. zijn:

- *Individuele acties* ondernemen zoals rapporteren, klacht indienen of vragen stellen wanneer ze een kind opmerken dat blootgesteld is aan dergelijke risico's of wanneer ze illegaal of gevaarlijk internetmateriaal ontdekken;
- *Kinderen weerbaarder maken* door hen te informeren en de kwestie met hen te bespreken;
- *Ouders sterker maken*, die zich immers bewust moeten worden van de gevaren van het gebruik van het internet en zich verder moeten informeren over het onderwerp.

De wereldtop voor kinderen

In september 1990 nam de Wereldtop voor Kinderen de Verklaring voor de Overleving, Bescherming en Ontwikkeling van Kinderen aan, evenals een Wereldactieplan ter uitvoering van de Verklaring. Een reeks doelstellingen m.b.t. kindersterfte, ondervoeding, de wereldwijde toegang van kinderen tot basisonderwijs, enzovoort, werd vooropgesteld. Deze doelstellingen moesten bereikt zijn tegen het jaar 2000.

? Geen van de doelstellingen is bereikt, maar betekent dit dat deze top nutteloos was?

Veel ngo's hebben een netwerk van geëngageerde mensen die websites die illegaal materiaal bevatten opsporen en rapporteren⁴.

Het Verdrag van de Raad van Europa inzake Cybercriminaliteit werd aangenomen op 8 november 2001. Wanneer het van kracht wordt, zal dit verdrag het eerste internationale verdrag zijn over misdaden gepleegd via het internet en andere computernetwerken. Het verdrag handelt in het bijzonder over computer- en internetgerelateerde misdaden, inclusief kinderporno. De belangrijkste doelstelling van het verdrag is het volgen van een gemeenschappelijk misdaadbeleid gericht op de bescherming van de samenleving tegen cybermisdad, vooral door het aannemen van een passende wetgeving en het bevorderen van internationale samenwerking. Artikel 9 van het verdrag is gewijd aan het bestrijden van pedofilie en kinderporno op het internet.

? Kunnen we maatregelen nemen om het gebruik van het internet bij kinderen te controleren zonder hun vrijheid om informatie en ideeën te vergaren, te ontvangen en door te geven, te schenden? (art.13 Kinderrechtenverdrag)

De ombudsman voor kinderen

Het woord 'ombudsman' komt van het Scandinavische woord '*ombud*', dat ambassadeur, gedelegeerde of boodschapper betekent. Nu duidt het een persoon aan die klachten behandelt van een welomschreven groep (in dit geval kinderen), die in naam van deze groep spreekt en die de toestand van zowel individuen als van de groep als geheel tracht te verbeteren.

In Noorwegen werd in 1981 de eerste ombudsman voor kinderen aangesteld. De ombudsman is een onafhankelijke agent, woordvoerder of scheidsrechter, die verzekert dat o.m. de ministeries hun wettelijke verplichtingen nakomen. Daartoe stelt hij, in kwesties die kinderen betreffen, verbeteringen voor. De ombudsman beschermt de behoeften, rechten en belangen van minderjarigen, werkt voor de toepassing van het Kinderrechtenverdrag en ondersteunt de verspreiding van dit verdrag. De ombudsman heeft de bevoegdheid om te onderzoeken, te bekritisieren en te publiceren maar hij heeft niet de bevoegdheid om een administratieve actie ongedaan te maken of om administratieve beslissingen te herroepen. De ombudsman komt, los van wettelijke vertegenwoordigers, ouders of voogden, tussen om de rechten van het kind in alle soorten burgerlijke- of strafzaken waar kinderen direct of indirect bij betrokken zijn, te vertegenwoordigen.

In sommige landen is de ombudsman verantwoordelijk voor het invoeren van beoordelingsmethoden, zoals de 'kinderimpactbeoordeling', die alle mogelijke gevolgen van wettelijke voorstellen, reguleringen en andere maatregelen voor kinderen evalueren en identificeren. Volgens de Zweedse ngo *Radda Barnen* hebben tot nu toe twintig landen de ombudsman voor kinderen ingevoerd.

In Europa werd in 1997 het *Europese Netwerk van Ombudsmannen voor Kinderen* opricht. Dit bevat vertegenwoordigers van België, Denemarken, Finland, Frankrijk, Hongarije, IJsland, de voormalige Joegoslavische Republiek van Macedonië, Litouwen, Noorwegen, Oostenrijk, Portugal, de Russische Federatie, Spanje, Wales en Zweden.

Het Russische Ministerie van Arbeid en Sociale Ontwikkeling is een pilootproject begonnen, dat in 5 staten Commissarissen voor Kinderen invoert. De Commissarissen zijn allemaal benoemd bij decreet en hebben het mandaat om de bescherming en bevordering van kinderrechten te verbeteren.

Internationale en regionale instrumenten voor kinderen

1. Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (1989)
2. De Verklaring voor de Overleving, Bescherming en Ontwikkeling van Kinderen
3. Het Wereldactieplan ter uitvoering van de Verklaring (1990)
4. De Aanbeveling 1460 (2000) van de Parlementaire Vergadering over de Instelling van een Europese Ombudsman voor Kinderen, Raad van Europa, Straatsburg (2001)
5. Aanbeveling 1286 (1996) van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa over een Europese Strategie voor Kinderen
6. Het Europees Verdrag over de Uitoefening van de Rechten van Kinderen, Raad van Europa, Straatsburg (1996)

Bronnen

- Asquith, S., *Juvenile Justice and Juvenile Delinquency in Central and Eastern Europe - A Review* - Centre for the Child and Society, University of Glasgow. <http://eurochild.gla.ac.uk>
- *Final report of the study group on street children*, Council of Europe, Strasbourg, April 1994.
- Flekkoy, M., *A Voice for Children – Speaking as their Ombudsman*, UNICEF, 1991.
- *The Global Movement for Children*, www.gmfc.org.
- *Human Rights Education Newsletter*, No.29, Centre for Global Education, University of York, UK, 2001.
- *Setting up a European Ombudsman for Children*, doc.8552, Council of Europe Parliamentary Assembly, 1999.
- *The State of the World's Children*, UNICEF, 2000.
- "Trafficking in women, a comprehensive European strategy", information sheets, European Commission.

